

Авантюра

Про книгу

Спокійне, розмірене життя вчительки музики раптом різко змінюється... Жоден із нас не застрахований від невіпадкових випадковостей, навіть якщо й не схильний до авантюр. Книжка сучасна і за стилем, і за змістом. Сюжет захопливий. Жіночий детектив — це круто! Це не зовсім звично. Прочитайте — переконаєтесь. Для широкого кола поціновувачів гостросюжетного читива.

ОЛЬГА
ВАККАУС

АВАНТЮРА: ♦

ЖІНОЧИЙ ДЕТЕКТИВ
ІЗ ЛЬВІВСЬКОЮ ДУШЕЮ

ДЕТЕКТИВНА АГЕНЦІЯ ВО

Ольга Ваккаус

АВАНТЮРА

Жіночий детектив
із львівською душею

Серію «Детективна агенція ВО»
засновано 2016 року

Спокійне, розмірене життя вчительки музики раптом різко змінюється... Жоден із нас не застрахований від невіпадкових випадковостей, навіть якщо й не схильний до авантюр. Книжка сучасна і за стилем, і за змістом. Сюжет захопливий. Жіночий детектив — це круто! Це не зовсім звично. Прочитайте — переконаєтесь. Для широкого кола поціновувачів гостросюжетного читива.

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

«Навчальна книга — Богдан», просп. С. Бандери, 34а,
м. Тернопіль, Україна, 46002.
«Навчальна книга — Богдан», а/с 529, м. Тернопіль, Україна, 46008.
У випадку побажань та претензій звертатися:
т/ф (0352) 520 607; 520 548 office@bohdan-books.com
Інтернет-магазин «НК Богдан»:
www.bohdan-books.com mail@bohdan-books.com
т. (0352) 519 797, (067) 350 1870, (066) 727 1762
Електронні книги: www.bohdan-digital.com
Гуртові продажі: т/ф (0352) 430 046, (050) 338 4520
м. Київ, просп. Гагаріна, 27: т/ф (044) 296 8956; (095) 808 3279,
nk-bogdan@ukr.net
Інтернет-магазин «Дім книги»: dk-books.com
т. (067) 350 1467; (099) 434 9947

978-966-10-7416-2

Глава 1.

Кубіта з «розпатланими думками», або Автобіографія

Кажуть, «всі ми родом із дитинства». Є ще один подібний влучний вислів: «всі ми — інваліди дитинства» (це вже що кому ближче). Прочитавши, свого часу, «Діанетику» Рона Хаббарда, саєнтологією я, переконана противниця будь-якого фанатизму, звичайно, не захопилася (на відміну від багатьох «сильних світу цього»), але вкотре переконалася, наскільки великий вплив на нас мають невидимі психологічні «мотузки», за допомогою яких легко керувати практично кожною людиною!

Якщо придивитися уважніше, нескладно помітити, що нас оточує безліч маніпуляторів — це і дідусі та бабусі, які постійно нагадують, що в разі нашої непокори їхнім бажанням вони (моментально!) помруть, і егоцентричні «другі половинки», які планомірно переконують нас у своїй шаленій значущості та у ключовій ролі, яку вони грають у нашому нікчемному житті. Чоловіки або дружини (можливі варіанти) настирливо наполягають на виняткових преференціях для себе — адже ж ми не хочемо необачно втратити їх, коханих (практично — золото найвищої проби), та залишитися на самоті?!

Дуже швидко маніпуляторами стають розбалувані діти — ой, скільки я бачила майстерно виконаних дитячих псевдоістерик у торговельних центрах та магазинах іграшок! Природжені актори, милі створіння 2–5 років професійно маніпулюють ошелешеними родичами, з легкістю добиваючись бажаного. Подивишся — хвилину тому «бідолашне» дитя каталося з криками по підлозі, заливаючись гіркими сльозами, а схопивши жадану іграшку чи смаколик, юний актор моментально заспокоюється та (придивіться уважніше, обдурені дорослі!) вдоволено посміхається. Браво, майстерна гра!

Гадаєте, дитина сама додумується до таких досконало-дієвих прийомів тиску на дорослих? От і ні — це ми вчимо своє дитя: «з'їж кашку — дам цукерочку», «не прибереш іграшки — мама буде плакати», «не слухатимешся мене — віддам дідові з мішком»! Маніпулюючи дитячими бажаннями та страхами, дорослі, таким

чином, дають своїм чадам блискучі майстер-класи з мистецтва керівництва людьми.

Маніпуляція — надзвичайно дієвий, але заборонений прийом, адже він знищує довіру між близькими людьми. Засліплені бездумним бажанням спекатися хоч ненадовго постійної дитячої присутності біля себе, батьки нерідко застосовують відому з діда-прадіда «важку артилерію», руйнівну для психіки дітей — страшилку. Скажімо, мамі лінь розповідати донечці казку перед сном — і вона, у відповідь на дитяче вередування, лякає маля Бабаєм, який нібито сидить під ліжком та неодмінно забере дитину, якщо та негайно не заплющить очі.

В цю мить молода жінка цілком виправдовує свій вчинок: «А що тут такого?! Я теж маю право на особисте життя, мені ж хочеться випити з подружками вина на кухні, поговорити, розслабитися... Скажіть ще, що я зобов'язана цілодобово спілкуватися з дитиною! Ще чого! Я й так, як проклята, цілком підпорядкувала маляті своє життя, свій час, свої дії. А я, між іншим, молода і теж хочу отримувати радощі від буття! А страшилка... Подумаєш, мала засне в сльозах... Це ви припускаєте, що вона прокидатиметься від жахливих снів — а це, погодьтеся, не факт... Навіть якщо і так — ну то й що: і мене лякали Бабаєм, циганами та міліціонером — і нічого, виросла... Життя важке, нехай змалечку звикає до проблем!».

У такі хвилини мати не думає, що дитина дуже швидко виросте і затьямить цю, егоїстичну, модель її поведінки. Прийде час, коли батьки та діти обмінюються ролями, і тоді «віділлються киці мишачі слізки»: озлоблене чадо пам'ятатиме уроки свого дитинства, так само не маючи жалю до своїх, на той момент вже стареньких та немічних, батьків. І маніпулюватиме нахабно своїми «старими» дорослий із недозрілою душею, довгоочікуваним реваншем тішачи поранене в дитинстві его. «Все повертається на кола свої»...

На щастя, моє дитинство було напрочуд щасливим, але й мені довелося, подорослішавши, критично осмислювати та довгі роки болісно виправляти своє дещо викривлене світосприйняття. Пам'ятаю, як маленькою я, пізня третя дитина вельми дорослих батьків (на момент мого народження татові було 39 років, а мамі 38), дуже хотіла чимскоріше вирости — здавалося, тоді я стану володаркою своєї долі та «дотягнуся», нарешті, статусом до інших членів родини.

Батьки мене безтямно любили, чим викликали напади ревнощів у старшої сестри, яка не втрачала нагоди прикрикнути на мене, смикнути за руку або використати в якості офіціантки, «лагідно» просячи принести їй то яблучко, то водички, то цукерочку, а потім, відповідно, віднести на кухню склянку, качан та фантик від «Чорносливу в шоколаді». Звичайно, при батьках Наталя не дозволяла собі подібних вибриків та поводитися зі мною фальшиво-лагідно.

«Жива лялька, крихітка, сонечко» — моє дитинство, в цілому, було безтурботною порою, тим щасливим періодом життя, коли батьки беззаперечно люблять та обдаровують увагою та солодощами лише за те, що ти є. І їм не важливо, якого кольору в тебе очі та добре чи погано, на думку оточуючих, ти щось намалювала чи прибрала іграшки... Тато, мама, дорослі брат та сестра (між нами різниця, відповідно, 15 та 14 років), були для мене беззаперечними авторитетами: погодьтеся, важко «качати права», коли дивишся на всіх домашніх знизу вгору...

А далі все відбувалося точно за Фройдом: довгі роки, навіть подорослішавши та створивши власну сім'ю, я була готова до виконання ролі, кажучи мовою льотчиків, веденого — прямоючого за лідером. Вичавлювати з себе ляльку не менш важко, ніж раба — цей процес теж вимагає душевної праці та психологічної ломки, і я, не побоюся похвалитися, на сьогоднішній день це вже майже зробила!

Зробила, попри глибинні дитячі установки та комплекси — просто змушена була зробити, бо не могла жити по-старому, руйнуючись не лише на духовному, але й на фізичному рівні. Щовечірні серцеві напади тахікардії стали чітким «дзвіночком»: або я змінюю своє життя, або, кажучи мовою підлітків, «зливаюся»...

Чого ця ломка самої себе та стосунків із чоловіком мені вартувала — окрема історія, а от спонукала до кардинальних змін відпустка в Одесі з подругою юності. Тоді (сподіваюся, востаннє в житті!) я опинилася в ролі слухняної ляльки-маріонетки, керованої холоднокровним, владним лялькарем. Байдуже, що ниточки, за які смикає ляльковод, не видимі ані оточуючим, ані самій ляльці — в руках обізнаної з психологією людини вони міцніші за сталеві канати.

На той момент, пам'ятаючи безсмертний вислів: «Лікарю, зціли себе сам», я почала планомірно звільнятися від фізичної та емоційної залежності від чоловіка: ми в шлюбі прожили понад двадцять років,

він був для мене першим та єдиним, адже мої залізобетонні моральні установки не передбачали сексуальної вольниці. Романтична особа, яка в юності зачитувалася «Червоними вітрилами» Гріна та щиро осуджувала безвідповідальну Анну Кареніну, я вірила в те, що чистота стосунків — запорука їх стабільності та щастя.

Але було ще дещо, в чому я не сміла зізнатися навіть самій собі: як не дивно це звучить, змалечку я помітила, що моїми вчинками керує якась цільна, повністю сформована, зріла система цінностей (пізніше з популярної телепрограми я дізналась, що так буває з дітьми із «старою душею» — тією, яка пережила вже низку реінкарнацій — перевтілень у різних тілах), а тоді... Вихована в системі «жовтень-піонерка-комсомолка», як я могла впустити в свою свідомість містику, яка, між тим, постійно, наполегливо втручається в моє життя — снами, дивними збігами... І, знову ж таки, в мені чітко спрацьовує «синдром вчительки»: інстинкт самозбереження твердить: «Не вір! Це все — дурня!», а творча уява очікує дива...

Направду, в мене змалечку було розуміння того, що протягом життя я матиму лише одного чоловіка (дотримуватимусь тілесної чистоти), і що за свої вчинки я обов'язково нестиму особливу, невідворотну, відповідальність. А ще було інтуїтивне розуміння того, що зі мною інколи відбуваються події, які не вкладаються у матеріалістичну модель світу. Скажімо, одного разу, ідучи вулицею, я замислилась, дивлячись «в нікуди», і прийшла до тьми лише тоді, коли побачила, що жінка, за якою я, виявляється, слідувала, зупинилася, обернулася в мій бік, скрутила дулі та затято плює мені під ноги. Найсмійніше те, що я цю жінку не помічала, доки йшла за нею, і не думала ні про що погане — так, ніби абстрагувалась від навколишнього світу. Що відчула подорожня і чому вона так дивно зреагувала — хто її знає... Очевидно, мій енергетичний посил, який ненароком черкнув її, був для жінки заважким...

Не тільки погляд, але й спонтанно промовлені мною слова нерідко влучали в ціль, засмучуючи цим і оточуючих, і мене саму. Пам'ятаю, як я (несподівано для себе!) так, між іншим, у звичайній розмові, коли зграйка учениць підійшла до мене пощобетати, поділитись новинами та порадитись про свої дівчачі переживання, відчувши щем у серці та раптовий напад якоїсь незрозумілої туги, промовила одній із дівчат, русокосій скромниці Оксані:

— Мені дуже шкода тебе. Не знаю що саме, але щось дуже погане трапиться з твоєю мамою... — через тиждень я дізналась, що мама Оксани не прокинулась від наркозу після звичайної операції на апендициті. Жінка залишила на цьому світі трьох неповнолітніх дітей та чоловіка, який з того часу і радість, і горе звично топить у чарці...

Найцікавіше, що мій брат, на той час курсант військового училища, так само передбачив загибель батька свого товариша, а мама інколи відміняла сімейні поїздки через те, що у неї виникало раптове, гнітюче передчуття біди. Очевидно, життя подає кожному з нас знаки-підказки, але не всі вміють їх розшифровувати.

Книги для мене завжди були можливістю дізнатись про незвідане, торкнутися таїнства, викладеного на папері особливими, натхненними людьми. Не таємниця, що багато з описаних письменниками--фантастами технічних пристроїв пізніше були винайдені та навіть увійшли до нашого щоденного вжитку. От хоча б скайп, що його описав Олексій Толстой на початку ХХ століття у романі «Аеліта» — хіба це не містика, що письменник майже сто років тому підготував людство до появи цього дива, доступного сьогодні, практично, кожному! Це стосується не лише технічних, але й духовних надбань, я в цьому переконана.

Я впевнена, що талановиті люди мають доступ до таємничого джерела знань, і не дарма їх «Бог поцілував у тім'ячко» — у творах обраних пересічним людям (до яких, як не прикро в цьому зізнатись, належу і я), передається пласт знань, доступний охочим до пізнання читачам. Інша справа, що, час від часу, певні твори підпадають під заборону від влади, бо не вкладаються у вибудовану нею для «стада» штучну систему світосприйняття...

Пригадую, як у батьківській бібліотеці, десь наприкінці 80-х, я знайшла кимось терпляче (сторінка за сторінкою!) сфотографований та роздрукований на фотопапері роман Булгакова «Майстер та Маргарита». Тато тоді попередив мене, що розповідати про те, що в нас вдома є ця книга, нікому не можна... Так я вперше стикнулася зі «самвидавом» — підпільною мережею розповсюдження заборонених книг із рук в руки в Радянському Союзі.

Для мене було відкриттям те, що чесний, правильний батько читає заборонену літературу! Тоді ж тато розповів мені про сімейну таємницю, яка з дитинства ятрила йому душу: виявляється, мій дідусь,

який щиро сприйняв ідею побудови комуністичного «раю на землі», герой громадянської війни, був репресований та помер у 1943 році в таборі під Іркутськом. Якби мій батько в автобіографії написав про цей факт, він ніколи б не продовжив офіцерську династію, започатковану дідусем, не став би полковником, начальником штабу бригади ППО, яка в мирний час виконувала бойове завдання — прикривала західний кордон СРСР...

Я, після того зізнання, попросила тата розповісти все, що він знає про свого батька, адже досі мова про нього при мені ніколи не заходила. Думаю, тато вичікував, щоб я подорослішала та змогла правильно все зрозуміти... Виявляється, дідусь Володимир, кадровий офіцер, був заарештований у 1938 році (у його справі, витяги з якої пізніше вдалося дістати, зазначено: «позбавлений пенсії» — тобто його дружина із чотирма дітьми, наймолодшій з яких не було й року, залишалася без жодної підтримки від держави, яка розчавила її чоловіка!). Дізнавшись про початок війни, дідусь із табору писав прохання відправити його на фронт, але не отримав такої «милості» від своїх катів. Він був осуджений, бо «мав необережність» народитись естонцем — крім гучної, загальновідомої «справи лікарів», виявляється, була і «справа естонців»: хвороблива уява тодішніх «вершителів людських доль» запідозрила загрозу для свого існування від по-нордичному стриманих, розумних та по-європейському пунктуальних та відповідальних вихідців із Естонії!

Після тієї батькової розповіді я почала розуміти, що світ, який мене оточує, — далеко не утопічно-ідеальний, і в ньому життєво необхідно вміти «читати між рядків»... Багато їх було в моєму житті — книг, прочитаних «на одному диханні», сподіваюсь, що мені й надалі траплятимуться такі книги-одкровення. А тоді, невдовзі після прочитання знайденого на найвищій полиці сімейної бібліотеки роману Булгакова, я осмислила заборонені «Архіпелаг ГУЛАГ» Солженіцина (в якому ми з татом шукали відповіді на свої потаємні думки, пов'язані з трагічною долею дідуся Володимира) та «Акваріум» Суворова. Були й інші книги, з яких я, наївна, романтична дівчинка, дізнавалась про те, що в світі, крім чорного та білого, є ще багато відтінків буття...

У лихі дев'яності роки, коли очманіле від ломки сталої суспільно-політичної системи, ошелешене, дезорієнтоване суспільство шукало

інших точок опори (замість утопічної комуністичної ідеології), жадібних до сенсацій та халявних видовищ обивателів із телеекранів почали гіпнотизувати холодними очима Кашпировський, Чумак та різноманітні харизматичні бабусі-провидиці.

У той-таки час на книжковий ринок вивалювалися стоси «магічної» та філософської літератури, надрукованої на сірому папері у видавництвах-скороспілках. Розмаїття доступних книг на будь-який смак було дивовижним подарунком для таких затятих книгоманів, як я, які ще нещодавно змушені були здавати макулатуру, щоб мати змогу придбати омріяних «Трьох мушкетерів» або «Тих, що співають у терні». «Жива етика», сонники, роботи Олени Блаватської та «Енциклопедія чаклунства» — чого тільки не пройшло тоді крізь мої руки!

У дев'яності роки почалась активна розбудова церков, і люди, яким роками забороняли відвідувати храми (чого варті були вчительські «патрулі» біля церков у релігійні свята!), із затятістю спраглого линули до сакральних знань. Мамина родина — із Вінниччини. Мій дідусь Данило багато років пропрацював сільським учителем й ікон вдома дружині тримати не дозволяв. Тож бабуся Неоніла віднесла ікони, якими їх із дідусем благословляли колись до шлюбу, до сусідчиної хати, і нишком ходила туди молитися (відголосок розповідей про ті страшні часи я побачила пізніше в «Поводирі»)… Бабця та її мама не бували у церкві, молилися завжди вдома, і тому була причина.

Давно, ще за царя, моя прапрабабуся перед Великоднем напекла багато маленьких пасочок — по одній у пам'ять про кожного зі своїх померлих діточок. На цвинтарі жінка, за звичаєм, простягнула куличики священнику, промовляючи: «Ця пасочка за Мішу, ця за Любу, ця за Толю»… Священник швидко проговорив молитву, махнув служнику рукою, і той похапцем згорнув рум'яні пасочки до мішка, в якому вже було багато інших пасок та крашанок — пожива для свиней… Коли батюшка зі служником пішли, нещасна жінка втерла сльози, зчепила зуби і затялася, що більше ноги її не буде в церкві. З тих пір і вона, і її діти завжди молилися вдома. І я, змалечку не навчена ходити до храму, на жаль, не маю довіри до священників — родова пам'ять дається взнаки, та й охрестилася я вже дорослою…

Тож, отримавши доступ до різноманітної, в тому числі містичної, літератури, я почала шукати відповіді — яке моє місце у житті, навіщо

я отримала шанс на буття та незвичайні здібності, до яких інколи, інтуїтивно, звертаюсь. Все б нічого, але я побоювалась, що джерелом моїх здібностей можуть бути не світлі, а темні підвалини Всесвіту, і тому багато молилась до Бога з проханням про прозріння. В результаті, я визначилась. Мій шлях — служіння людям, але не містичне, а цілком традиційне: в якості мами, дружини і вчителя. А містика... Лізти у воду, не знаючи броду — погодьтеся, дуже небезпечне заняття! Звичайно, в моєму житті залишились віщі сни та раптові, як спалах, прозріння, але тепер вони, все частіше, трансформуються в творчість, натхнення, і я цьому щиро рада!

Коли я зрозуміла, що надалі витримувати божевільні примхи чоловіка не в змозі, то свідомо почала фізично та психологічно захищатись від його руйнівного впливу. Так, наче лисиця, яка втрапила до капкана та сама собі відгризає лапу, щоб звільнитись від сталевих зубців та врятуватись, я почала важкий шлях до розлучення. І треба ж було такому статися, щоб під час призначеної собі самій програми психологічної реабілітації я стала учасницею карколомної детективної пригоди!

Хто б міг подумати, що в халепу я втраплю завдяки легковажній подрузі юності з ніжно-романтичним ім'ям Лілія. Батьки, обираючи донечці це ім'я, вочевидь, мали слухність: світловолоса, з порцеляново-білою шкірою Лілька цілком відповідає своєму імені. Вона нагадує квітку лілії, яка росте в мене на дачі під сливою-угоркою: вишукана, тендітна, яскрава та ніжна. Варто сильніше струснути вповні розквітлу квітку — і вінчик, складений із воскових пелюсток, осипається. Зрізана, лілія довго може стояти у вазі, розповсюджуючи тонкі, пряні, п'янки пахощі, а потім, поступово зронивши підсохлі пелюстки, втрачає всю свою витончену красу.

Такою, ніжною та ранимою, Ліля була в роки нашого навчання у музично-педагогічному училищі. Стороннім людям дівчина здавалася повітряним створінням, на кшталт феї, і тільки ми, найближчі подруги, знали, що у неї, подібно до квітки лілії, крім вразливих ніжних пелюсток, є міцне підземне цільне кореневище — цілеспрямований характер.

Проблемою Лілі було те, що вектор її просування життям різко змінювався в залежності від примх легковажної вдачі та залізобетонної непорушності впертого характеру. Наполеглива у навчанні, майже

відмінниця, терпляче «гризучи граніт наук» на третьому курсі Львівського музично-педагогічного училища, Ліля раптом кардинально змінилася, безтямно закохавшись — закинула навчання та почала просто-таки марити заміжжям, весіллям та білосніжною мереживною сукнею нареченої. Типова поведінка юної дівчини!

Мрія подруги дуже швидко здійснилася — Ліля вийшла заміж, завагітніла, і училище закінчила, на жаль, на слабенькі «трієчки», які їй «подарували» педагоги (з огляду на чималенький животик). Згодом наші шляхи розійшлися, щоб знову перетнутися через понад двадцять років.

Цікавий факт: назва рослини лілії пішла з давньогалльської мови та означає «довершено білий колір». Неймовірно, але через два десятиліття після закінчення музпеду подруга юності не втратила ніжної білизни шкіри обличчя, стрункості та поривчатості в рухах, зберігши аналогію з однойменною квіткою. При першій зустрічі з Лілею, яка відбулася після тривалої перерви, мені здалося, що я повернулася в минуле — у той щасливий період свого життя, коли найбільшою моєю турботою (о, наївність юності!) було здати черговий залік або іспит.

У ті часи я, як і більшість моїх подруг, закохувалася та страждала від розчарувань у любові, бігала на побачення та на кожного кавалера «приміряла» уявного капелюха свого чоловіка. Ні, не корону — себе принцесою, на щастя, я ніколи не вважала, то ж і «принца на білому коні» не очікувала. Прагнула зустріти тверезомислячого, порядного та доброго звичайного хлопця, з яким би мене поєднали спільні інтереси, смаки та кохання — той символічний уявний капелюх, який мав би підходити нам обом. Зустрівши майбутнього чоловіка, Олексія, я повірила його обіцянкам завжди мене любити, бути вірним та разом побудувати міцну, щасливу сім'ю.

Хто б міг подумати, що я, вийшовши заміж, так і не знайду прихистку під широкими крисами омріяного символічного капелюха, а одразу опинюся на сімейному «прокрустовому ложі», побудованому хворобливою психікою глибоко закомплексованого чоловіка... Послідовники дідуся Фрейда, як вам такий матеріал для дослідження?! Я, наприклад, вже можу написати науковий трактат із даної теми, адже ґрунтовно вивчила її і теоретично, шукаючи відповіді на питання, які мучили мене упродовж довгих років, і практично — в якості

«жилетки» для чоловікових сліз і, водночас, його люблячої няньки та терплячої санітарки з дурдому.

Знаю, що є чимало людей, які шукають гострих відчуттів у екстремальних розвагах. Адреналін, прискорене серцебиття... Можливо, хтось розчарувався у подружньому інтимному житті та шукає засобів для його урізноманітнення? Пані! Еротичні рольові ігри — дурня. Хочете гострих відчуттів — пограйте в санітарку з божевільні, коли над вашою головою п'яний, як чіп, істерик, смикнувши за пластикову ручку, рвучко проносить важку електричну швейну машинку та розбиває її об підлогу за вашою спиною! Зрозуміло: якби машинка тоді вдарилася об мою голову, наслідки були б трагічними. Цей випадок із нашого спільного сімейного життя остаточно відвернув мене від Олексія, і базальний для кожної людини (до того притлумлений гіпертрофованим почуттям обов'язку), інстинкт самозбереження не підказав — заволав: «Рятуйся»!

Кінець кінцем, деспотична та агресивна поведінка Олексія витравила з моєї душі щиру, жертвну любов до нього. В педагогічному училищі я була відмінницею, з педагогіки та психології свого часу отримувала тверді «п'ятірки» і тому, професійно аналізуючи поведінку чоловіка, добре усвідомлювала, чому він поводився саме таким чином.

Чесно кажучи, психологічний пазл його особистості склався в мене ще на першому році сімейного життя, але впродовж багатьох років я наївно вірила, що мої любов та терпіння подолають глибинні Олексієві психологічні проблеми. Все до болю просто, та від того ще страшніше: вихований авторитарною матір'ю, не схильною до проявів уваги та любові, Олексій, одночасно, і боявся опинитися поруч із владною жінкою і, як це не парадоксально, чекав від мене саме таких, змалку звичних для нього, вчинків та манери поведінки. Ось вам і «стокгольмський синдром» родом із дитинства...

Як поєднати непоєднуване, я намагалася зрозуміти понад двадцять років. А втомившись від чоловікових нападів поганого настрою, істерик та п'яних імітацій самогубства, нарешті, втілила його заповітну мрію — стала по-справжньому сильною жінкою та викреслила Олексія зі свого життя! Все, фініта ля комедія!

Це ж треба було, щоб на одному з перехресть життєвих шляхів зустрілися ми, «обоє рябоє», кожен зі своїми дитячими комплексами, та створили сім'ю! Напевно, люди так і стають фаталістами — болісно

розбившись об одну з життєвих перепон та розгублено зализуючи криваві рани... Якби зараз можна було обернути час, я б не марнувала стільки років на безглузду боротьбу за видимість щасливої родини. А тоді, в молодості, вперто тягла сімейне ярмо, керуючись почуттям обов'язку перед дітьми та не бажаючи засмучувати батьків. Проте, зараз мої діти виросли, зробили висновки з нашої сімейної ситуації та, на щастя, підтримують мене.

Немає більшої втіхи, як жити в мирі та любові з власними дітьми! Напевно, мені варто було пройти весь цей мученицький шлях хоча б заради моїх сонечок — вони виросли, нехай не в щасливій, принаймні, в повній сім'ї: в них у дитинстві були і тато, і мама... Єдине, чого я боюся — щоб засвоєну в батьківській родині модель поведінки подружжя мої діти не понесли у свої майбутні сім'ї, наступаючи на ті самі граблі, що і ми з чоловіком...

Так, знову я загрузла у важких думках... Потрібно переключитися на приємніші емоції — до речі, знайомство з Лілею відбулося ще до моєї зустрічі з Олексієм, і спогади про ті часи не захмарюються від згадки про колишнього чоловіка. Тоді, в пору навчання у педагогічному училищі, кожен день здавався мені сонячним, та навіть прогулянки під львівським дощем самі собою перетворювалися на романтичні пригоди. Я почала писати вірші, виливаючи в них миттєві враження, мрії та надії юної дівчини, яка живе в очікуванні кохання.

Жодного дня в шлюбі я не почувалася настільки ж вільною та щасливою, як тоді, студенткою. Напевно, саме тому, зустрівши минулого літа колишню подругу, я повірила, що можна-таки двічі вступити в ту саму річку, повернувшись у безтурботний емоційний стан юності, та пішла за Лілею назустріч неприємностям зі щасливою посмішкою одурманеної людини.

Глава 2. Школа в перекладі — «сходи»

«Я сильна, я дуже сильна, я володарка свого життя, в мене все буде гаразд!» — звично повторивши, наче мантру, заспокійливі фрази вранішнього аутотренінгу, я посміхнулася своєму заспаному відображенню у дзеркалі та заходилася чистити зуби. Ритм мого життя — «від дзвінка до дзвінка», передбачає чіткість та пунктуальність, адже я вчителька і не можу дозволити собі, як любляють представники «вільних» професій, розкошів на кшталт запізнь.

Дисциплінованість дається мені важко, адже Господь, «поцілувавши в тім'ячко», щедро наділив мене здібностями до музики, образотворчого мистецтва та акторства, натомість, очевидно, щоб врівноважити шальки терезів обдарованості, майже зовсім позбавив здатності дотримуватися режиму дня. Схильність до запізнь — мій бич, з яким я цілеспрямовано та вперто борюся.

Господиня з мене вийшла, чесно кажучи, така собі: обожаюючи смачно готувати (адже це — творчий процес), я терпіти не можу рутинного прибирання, яким нерідко, каюся, легковажу. Звичайно, як кожна жінка, я прибираю, мию посуд та вікна, перу та прасую білизну, але без особливого ентузіазму. Написати будь-який, прозовий чи віршований, сценарій мені простіше, ніж випрасувати підодіяльники після прання — понуро виконати ненависну, монотонну, непомітну оточуючим обов'язкову домашню роботу!

А ще я позбавлена головного «скіла» успішної людини — вміння заробляти гроші, і тому працюю у бюджетній сфері, де моїми фінансовими проблемами опікуються спеціально навчені люди. Мої діти сміються: «Мамо, відразу видно, що ти родом із «совка» — готова працювати за ідею та копійки: «Нам хліба не треба — роботу давай, нам сонця не треба, бо Партія світить!».

Я посміхаюсь на ці по-підлітковому категоричні закиди своїх спиногризиків та погоджуюся: я — типова «училка», не схильна до авантюризму та відчайдушних вчинків. У той час, як мої колишні однокласниці їздили за товаром до Китаю або на заробітки до Італії, я працювала на державній роботі й виховувала сина та донечку. Вони

завжди були і є моїми найкращими друзями, джерелом вагань та складних рішень, сенс та, зрештою, підсумок мого життя, мої найперші учні, моя радість та гордість. Як виявилось, складно бути мамою перфекціоністці з педагогічною освітою — як відповідь на будь-яку життєву ситуацію в голові відразу прокручуються поради Яна Коменського, Василя Сухомлинського та доктора Спока.

Згадую: вперше прочитавши книгу Масару Ібука «Після трьох вже пізно», я подивилася на виховання дитини (тоді в мене був лише один «піддослідний кролик» — Сашко), іншими очима. Дещо з досвіду японського педагога, звичайно, я взяла для себе, але далеко не все — різниця менталітетів далася взнаки. Чесно кажучи, мені було б складно позбавити синочка яскравих магазинних брязкалець, машинок та м'яких іграшок, повністю замінивши їх, за порадою радикального японця, на коробки з-під взуття, пігулок та зубної пасти.

Малий Сашко з радістю бавився і магазинними забавками, і каструлями з кришками, в які любив насипати квасолю та складати сирі овочі, а відеокасети від культового в ті часи відеомагнітофона були улюбленим будівельним матеріалом синочка при зведенні башт. Так що надбання японської культури (і в педагогіці, й у відеотехніці) ми в ті часи використовували з задоволенням та користю. Дивно, але через багато років і Сашко, і Інночка захопилися японським аніме — можливо, такі речі, дійсно, передаються з молоком матері? Радили ж колись мудрі бабусі вагітним жінкам споглядати гарні та, натомість, не дивитися на потворні речі, щоб не народилася хвора дитина — а я, будучи вагітною та годуючою мамою, читала книги Масару Ібуки, «Три віки Окіні-Сан» Пікуля...

Узагалі, японська культура — надзвичайне явище. Чим більше я нею цікавлюся, тим більше дивуюся. Войовнича лицарська самурайська культура і, як делікатний протест проти неї — чайні будиночки з бансаєм, мистецтво флористики (в тому числі ікебана) та ідеологія гейш, мусуме — тимчасових дружин за контрактом... Найбільше вражають мене шалена цілеспрямованість, організованість та працеголізм японців — і зворотна сторона цієї організованості — «ліс самогубців», Аокигахара (жахливий вівтар «дезертирства з поля життєвого бою») — просто шалені контрасти!

Пам'ятаю, як до України прийшла культова, в тому числі в Японії, субкультура емо, і підлітки в чорно-рожевому одязі, з фарбованими

косими гривками, браслетами та гострими лезами в якості аксесуарів, з вічно опущеними долу очима заповнили львівські вулиці. Місцеві гопники, панки та скінхеди з радістю лупцювали, при нагоді, субтильних та схильних до меланхолії емо, ще більше утверджуючи тих у жорстокості оточуючого світу до ніжних, емоційних, ранимих душ. Пісні німецького гурту «Tokio Hotel», яскравий стиль одягу — зовнішні прояви тих яскравих зовні, але душевно вразливих дітей зламу віків.

Нещодавно я зустріла свою колишню ученицю — емо-дівчину «початку нульових». Яна змінила одяг, музику та стиль життя, тепер вона — типова рокерша. Не змінилися тільки очі дівчини — в неї залишився сумний та стривожений погляд неприкаяного підлітка зі забезпеченої, але, на жаль, нещасливої родини. Завжди маючи в кишенях ультрамодних дорогих штанів вдосталь грошей, Яна в дитинстві не мала головного, фундаментального для кожної дитини захисного відчуття, яке дає лише аура любові у батьківській родині...

Моя сім'я ніколи не була багатою: зарплатня чоловіка — офіцера та мої заробітки дозволяли явно не випадати за межу бідності, хоча жити доводилося в режимі жорсткої економії. Так співпало, що ми одружилися у 1990 році, коли країна переживала ломку звичного стилю життя, розподіл майна та занепад, типові для родини на момент розлучення (напевно, так можна охарактеризувати процеси, які супроводжували розпад СРСР).

Армія тоді опинилася на «голодному пайку». Пам'ятаю, як фарбу, якою покривали ворота армійських боксів із технікою, військові готували самотужки з золи та «обратки» (використаних машинних масел) та дотепно прозвали «скрутою»... Розумні люди ще тоді цитували вислів Наполеона, що народ, який не годує свою армію — годуватиме армію загарбника, але маховик знищення України був уже запущений злою волею тих, кому начхати було і на Наполеона, і на думку освічених інтелігентів-аналітиків.

Вже набагато пізніше ми — «загал», «електорат», «бидло», дізналися про тотальну зраду вищого ешелону влади та цілеспрямоване винищення оборонного потенціалу країни. У роки загальної руйнації військовики-практики (на відміну від «паркетних генералів», яких усе влаштовувало), вголос говорили про потріскані гумові прокладки у військовій техніці, які, на той час, першими із комплектуючих вийшли

з ладу і не замінювалися на нові; про техніку, яка залякає від того, що нею не користуються; про те, що солдати за весь період строкової служби лише декілька разів стріляють із автомата та майже не водять бойових машин.

Технічні вимоги до експлуатації військової техніки, як і статuti, написані кров'ю. Якщо в керівних документах зазначається, що певний гумовий ущільнювач або іншу деталь потрібно замінити через 5, 7 чи 10 років, це необхідно зробити та внести відомості до формуляру машини. Натомість армійське керівництво разом із новоствореними під нього «фірмами» дерибанили майно, землю, техніку, різали на метал ракети...

Ходять легенди про вибрики розбещених спадкових генералів, про купівлю та продаж посад, про маєтки та статки військової «еліти»... Вивернутий у став таз замаринованого на шашлик м'яса (не таке!), дівчата легкої поведінки у лазнях, система хабарів — дрібні пазли мерзенного «групового портрета» генералітету тих часів. Візит на три доби до Іраку, щоб потім пожиттєво користуватися пільгами учасників бойових дій, отримані від держави та продані квартири у кожному з гарнізонів, де служили, феноменальна здатність прилаштуватися до будь-яких перетрубацій у країні, завжди залишаючись на плаву... Не всі ті «герої-воєначальники» пішли на чималеньку генеральську пенсію, деякі колоритно «засвітилися» на початку АТО (нині ООС), дехто й досі не виліз зі шкіряних начальницьких крісел...

Нам відгукнулися роки розвалу армії та, загалом країни, кров'ю і потом військових, добровольців, волонтерів, медиків та, правду кажучи, зміною світогляду всіх українців, коли у наш дім прийшла війна. Прийшла звідти, звідки не очікували — «калинові», за легендою військових навчань, «воювали» проти кого завгодно, крім Росії...

Історія моєї сім'ї типова для сімей спадкових військових. Я, як і моя мама, вмію швидко зібрати речі для переїзду та розпакувати їх після переселення, вмію терпляче переносити побутові незручності та чекати. Чекати чоловіка зі служби, з полігону та з Іраку, чекати, що на зміну тимчасовому існуванню на чемоданах, у чужих помешканнях, наодинці з «бабськими» проблемами та турботами, колись настане щасливе життя, чекати невідомо чого... Я — типова дружина офіцера.

Моїх заробітків ніколи не вистачало на розкішне життя, але я вмію з елементарного набору продуктів приготувати поживні страви,

перешити стару сукню в нову блузку та зекономити ще на безлічі дрібниць, і це — також «привіт» із «совкової» юності, коли абсолютно все було дефіцитом.

Тоді вміння смачно готувати, шити, вишивати та плести макраме були просто необхідні кожній господині. Пригадую, як ми з іншими молодими мамами, колишучи у візочках дітей, обмінювалися рецептами, як із наявних на полицях магазинів товарів — ліверної ковбаси та консервованої морської капусти — приготувати їстівну страву...

Мені ніколи нічого не падало з неба: всього, що маю, я добиваюся копіткою працею. Різноманітні лотереї та конкурси, які передбачають грошову винагороду (як-от львівський «Успішний педагог», у якому я взяла участь, сподіваючись, що Всесвіт, таки, хоч раз відступиться від генеральної лінії на позбавлення мене халяви, та раптом подарує приз), виявляються для мене провальними.

Напевно, марно йти проти своєї натури: «блаженні убогі духом» — це про мене. Всі зароблені гроші я радісно витрачаю на своїх дітей, тішачись можливістю пригостити їх смачненьким, і тому часто в моєму гаманці гуляє вітер. Та й у школі я працюю не «від дзвінка до дзвінка», не суто в межах оплачених державою годин, а затримуюсь після уроків, щоб не лише дати учням безкоштовні уроки вокалу, але й поговорити з ученицями «по душам». Про мої «фірмові» пиріжки школою ходять легенди. Особливо полюбляють поласувати ними мої маленькі актори після виснажливих виступів у торговельному центрі, коли ми, таким чином, збираємо гроші для поранених у ООС. Зрозуміло, що на купівлю інгредієнтів для пиріжків я не смію взяти гроші з купки зім'ятих купюр, пожертвуваних пораненим мамами з дітьми, старенькими, сивими чоловіками із тремтячими руками, то ж готую ласощі для акторів театру «Левеня» власним коштом. Отже, роблю очевидні висновки: збагатіти мені колись навряд чи вдасться — не з моєю натурою! Що поробиш, «у кожного своя доля і свій шлях широкий»...

Єдине, що спрацьовує стосовно мене з величезної кількості потенційних «подарунків долі» — так звані акції у супермаркетах. Мої діти жартують, що я — жертва акцій. Так, це правда: можливість придбати дві пачки доброї кави за ціною однієї або отримати безкоштовно соус та дерев'яну лопатку, намертво примотані скотчем

до пачки з макаронами, вселяють у мене ілюзію, що я — надзвичайно економна господиня.

Погоджуюся, у тому ж кошику, що і «економні» покупки, з'являються, на радощах, і які-небудь спокусливі зефірки чи духмяне памело, тож рівновага у моїх фінансах (дебет-кредит) завжди дотримується. Я люблю тішити своїх дітей та котів смаколиками, і на це мені ніколи не шкода грошей. Звичайно, на нашому столі не буває кролятини, чорної ікри або осетрини, і фуагра — не з нашого раціону, але мандарини, цукерки й м'який корм для Персея та Такуна я іноді купую.

Мій колишній чоловік вважає мене транжиркою, і одне з підтверджень його версії — це те, що в нас живуть аж двоє котів. Олексій мені неодноразово дорікав, що величезна частина сімейного бюджету йде на купівлю корму, туалету та ліків для «цих паразитів».

«У нас що — водяться миші?! Навіщо нам коти, та ще й два!» — суворо зсунувши брови, Олексій, коли його «перемикає», розпочинає свою «прокурорську промову». Мої аргументи змушують його ретируватися: «Вважай, що це — ті мої шуби, на яких ти економив все наше подружнє життя!». Скупий та злостивий, чоловік судомно тримається за кожну копійку. Він роками ходить у подертих черевиках та протертих штанях, і необхідність, нарешті, придбати якийсь елемент гардеробу викликає в Олексія обурення та напад поганого настрою. Знайшовши на ринку дешевий товар та добряче вимотавши нерви продавцям, він купує собі чергові штани або черевики а ля «прощай, молодість». Купує, бо працює викладачем та просто змушений пристойно виглядати на роботі.

Ще в перші роки подружнього життя зрозумівши, що на щедрість коханого сподіватися марно, я урізноманітнювала свій гардероб власноруч пошитими речами, конкретно економлячи на цьому. А ось на щасті балувати рідних та домашніх улюбленців доступними, недорогими смаколиками я економити не збираюся! Так, у нас живуть два коти, вони потребують їжі та наповнювача до туалету, зате я зекономила на купівлі самих тваринок. Як у тому анекдоті про дівчинку, яка щось зосереджено їсть у пісочниці та на запитання, чим смакує, відповідає: «Не знаю, воно само приповзло», коти самі знайшли нас.

Першого, Персея, приніс Сашко — чорненьке котенятко, розміром із дорослого хом'яка, помирало в траві навпроти нашого будинку від харчового отруєння. Повертаючись після гри в футбол, син знайшов кошениа та приніс додому. Все це відбувалося в суботу ввечері, шукати ветеринара в цей час було проблематично, тож я послала Сашка до аптеки по левоміцетин — моя мама працювала фельдшером, тож уявлення про те, яким антибіотиком лікують при проблемах із шлунково-кишковим трактом, я маю.

Розкришивши таблетку, призначену для лікування дорослої людини, на порошок, я заходилася мікроскопічними дозами левоміцетину годувати крихітне напівживе котенятко, яке рвало зеленкуватим слизом та весь час намагалося залізти у темний куточок, щоб там, наодинці, нарешті померти. Такої можливості я йому не дала, виходивши знайду. Важко сказати, завдяки моїм старанням чи всупереч некваліфікованому, варварському лікуванню, але котеня вижило! Далі в програмі порятунку слідувало заселення його шлунково-кишкового тракту молочнокислими бактеріями (з піпетки я напувала тваринку кефіром) та годування меленим курячим м'ясом.

Ми з дітьми не змогли відразу визначити стать котенятка, тож синуля, знавець міфології, дав йому ім'я Персефона — «та, що повернулася з царства мертвих». Оскільки у Персефони поступово почали проявлятися видимі ознаки приналежності до сильної котячої статі, ми її перейменували в Персея. Зараз Персею 10 років, із крихітного доходяги він перетворився на гладкого чорного котяру з лискучою короткою шерстю та круглими жовтими очима.

Такун, названий так дітьми на честь героя улюбленого японського аніме, годинами лежав влітку під нашим балконом. Підійшовши до незвично пасивного для його віку котенятка, я побачила, що половина спини та основа хвоста звірятка лисі та покриті струпом. Лишай! Боячись заразити Персея, я відвезла Куню на дачу, де він два місяці жив у металевій будці, яка слугує нам дачним будиночком. Неймовірно худого котика я відгодовувала вареними курячими філе та печінкою, купала у розчині марганцівки, змащувала ранки протигрибковою маззю та йодом, і Такун вилікувався!

Довга м'яка шерсть віросла, і в кінці серпня лагідне, грайливе смугасте котеня переїхало жити до нас додому, на превеликий жаль Персея та Олексія. За півтора року, поки живе у нас, Такун виріс. Довгі

китиці на вухах, снігоступи на лапах та розкосі зелені очі звірятка роблять його дуже гарним. Мої діти жартують, перефразовуючи Булгакова, що мати Куні колись згрішила з мейн-куном. Від біологічного татуса (ймовірно, благородної крові), Такун отримав всі ознаки породи мейн-кун (включно зі звірячим апетитом), лише не вийшов зростом, що, очевидно, імпонує Персею.

Коти часто влаштовують «бої без правил», щоразу встановлюючи, таким чином, котячу ієрархію в домі або, простіше кажучи, виясняючи, «хто крутіший пацан». Якби молодий, рухливий Куня ще й був би більший від нього, повненький, сивуватий Персей мусив би здати позиції та, визнавши поразку, покірно підібгати хвоста. «Акела промахнувся, Акела промахнувся!» — впевнена, дії б розгорталися, практично, за Кіплінгом.

Проте на даному етапі життя Персей, як правило, виходить переможцем із котячих баталій: на противагу молодечому напору Такуна він демонструє влучні удари кігтистою лапою по морді молодого товариша. Значно досвідченіший, Персик спокійно споглядає, як юний суперник скрадається, робить карколомні стрибки та інші складні бойові прийоми, а в останній момент просто завдає Такуну сильного, точного удару. Зазвичай, коти мирно співіснують, їдять з однієї миски та сплять спина до спина, але час від часу влаштовують бої і тоді нещадно луплять та кусають один одного. От вже ця чоловіча психологія: без суперництва — ані кроку!

Персей та Такун зустрічають нас, коли ми повертаємося додому, сплять у нас в ногах, ластяться та про щось розповідають своїм не фоновим, а інтонаційно забарвленим, уривчастим мурканням. Ми з дітьми готові економити на чому завгодно, лише не на можливості радіти спілкуванню з нашими котами. «Якщо вам так уже потрібен кіт, залиште собі одного, а іншого виженіть надвір» — «залізна логіка» Олексія завжди мене вражала. Угу! Обов'язково виженемо, аж бігом!

Хитрюги-коти завжди знають, коли я маю для них ласощі — як малі діти, вони щоразу залазять мордами та передніми лапами до принесених з магазину або базару пакетів. Персей при цьому лише інтелігентно третється об пакет з продуктами та примружує жовті очі, Куня ж не гребує можливістю без запрошення пригоститися принесеними наїдками.

Одного дня він так вліз до пакета з продуктами, доки я переодягалася в домашній одяг, та заплутався головою у ручках пакета-«майки» зі щойно купленими яйцями. Як усі діти, Такун вирішив, що найкраще вирішення проблеми — це просто втекти. Кіт, надзвичайно подібний у той момент забарвленням та граційністю на тигра, понісся коридором, тягнучи за собою зачеплений за шию пакет. Той голосно шелестів, страшенно лякаючи kota, яйця побилися та, завдяки шаленій біганині переляканого Куні, рівномірно розмастилися по килимовій доріжці та задніх лапах і хвосту котяри.

Наляканий Персей тим часом, притиснувшись до підлоги, спостерігав за цією картиною з безпечного місця — ванної кімнати. Бачили б ви, як виривався Такун, коли ми відмивали його у ванній від яєчного слизу та як спокійнісінько спостерігав за цією картиною Персей! Розумний старий кіт чудово розумів ситуацію та знав, що йому купання не загрожує; у це важко повірити, але факт залишається фактом! Персей, який ненавидить купатися, не тікав від нас із дітьми, ані коли ми мили Куню, ані коли, виходячи з ванної кімнати, гладили його, нашого мудрого kota-ветерана, по чорній вухатій голові.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ